

Lóska Lajos

Vonallal kifejezett gondolatok

Delineo ergo cogito

Vasarely Múzeum,
2022. I. 21. – IV. 22.

Közel ötven művész, a Nyílt Struktúrák Művészeti Egyesület tagjai mutatják be munkáikat a *Delineo ergo cogito* című tárlaton április végéig a Vasarely Múzeumban. (A kurátorok: Haász Katalin, Nagy Barbara, Szij Kamilla.) Közülük az idősebb korosztály (Gáyor Tibor, Haász István, Maurer Dóra, Mengyán András) főként a 20. század első évtizedeiben születő geometrikus irányzatokra, Kassák Lajos tevékenységére támaszkodva alakította ki művészetét. A középgenerációhoz tartozók (Haász Katalin, Jovánovics Tamás, Szegedy-Maszák Zoltán stb.), illetve a fiatalok (Mostoha Marcell, Pólya Zsombor) viszont már inkább a minimal és koncept art meghatározta hagyományokhoz kapcsolódnak. A kollekciónak az is jellegzetessége, hogy az egyes művek mellett ott találjuk leírva készítőik gondolatait a rajz mibenlétéről. Ez a metódus eszembe juttatta a Vigadó Galériában 1995-ben megrendezett, *Vallomások a vonalról* című kiállítást, amelynek a szervezői arra kérték a résztvevőket, jegyezzék le pár mondatban, mit jelent számukra a vonal. Az érdekesség kedvéért a válaszok közül egyet, Kováts Albertét ide másolom: „Sokat, szinte mindent. A vonal szerepe alapvető. A vonal jelöl, bekerít, lokalizál, felidéz, jellemez (formát, művészt egyaránt). Társas formában tónusfokozatok érzékeltetésére képes, beteríthet-beboríthat. Vonaltól nyer életet a forma is, amely sziluettjével hat, hiszen a körvonal: vonal, amely a formát karakterizálja.” Ez a Magyar Grafikusművészek Szövetsége szervezte tárlat nem volt ugyan olyan egységes karakterű, mint a mostani, de számos kvalitásos grafikus – Csontó Lajos, Molnár Péter – minimal gyökerű alkotásaival is találkozhattunk rajta. E kitérőt azzal a céllal tettem, hogy megemlítssem, a Vasarely Múzeumban szereplők közül ketten, Gallusz Gyöngyi és Szij Kamilla már a Vigadó Galériában is jelen voltak.

A *Rajzok, tehát gondolkodom* című válogatás megnyitóját Bódi Kinga tartotta. Bevezetőjében többek között a rajzkészítés sokféleségét és a legújabb technikák szerepét hangsúlyozta: „[...] a válogatás rámutat a ma rajzművészetének igazán összetett és szerteágazó technikai megoldásaira, illetve gazdag eszköztárára (hiszen láthatunk hagyományos ceruza- és tusrajzokat papíron, plexin, falon, térben, tetovált vonalat emberi testen vagy hímzett vonalakat textilen, és láthatunk digitális eszközökkel készített rajzokat, gyűródéssel létrehozott nyomvonalakat, ragasztott vagy kollázsolt rajzi felületeket

stb.). Emellett egyértelműen felhívta a figyelmünket a rajzolásnak egy nagyon különleges sajátosságára: a rajz nem egy ötlet, egy nyelvileg már megfogalmazott gondolat vizuális megjelenítése, hanem a rajzi folyamat maga a gondolkodás, a megfogalmazás folyamata és módja.”

E rövid elméleti bevezető után szembesítsük a teóriát a tényekkel, vegyünk szemügyre néhányat a művek közül. Gáyor Tibor fekete alapon megjelenő, egybekapcsolódó, fehér geometrikus motívumos képe, az *Átlós történekek* (2004) utal leginkább a konstruktivista hagyományokra. Maurer Dóra *Rajzolás kamerával* (1978–2017) című alkotása szövegekkel ellátott konceptuális vázlatrajz. Hasonló szemlélet jellemzi némi dokumentációval vegyítve Rákóczy Gizella *Hajlított spirálvonal* 1.

GALLUSZ Gyöngyi:
Folyamatos táj, 2005,
grafit, papír,
189×143,5 cm
Fotó: Berényi Zsuzsa
HUNGART © 2022

←

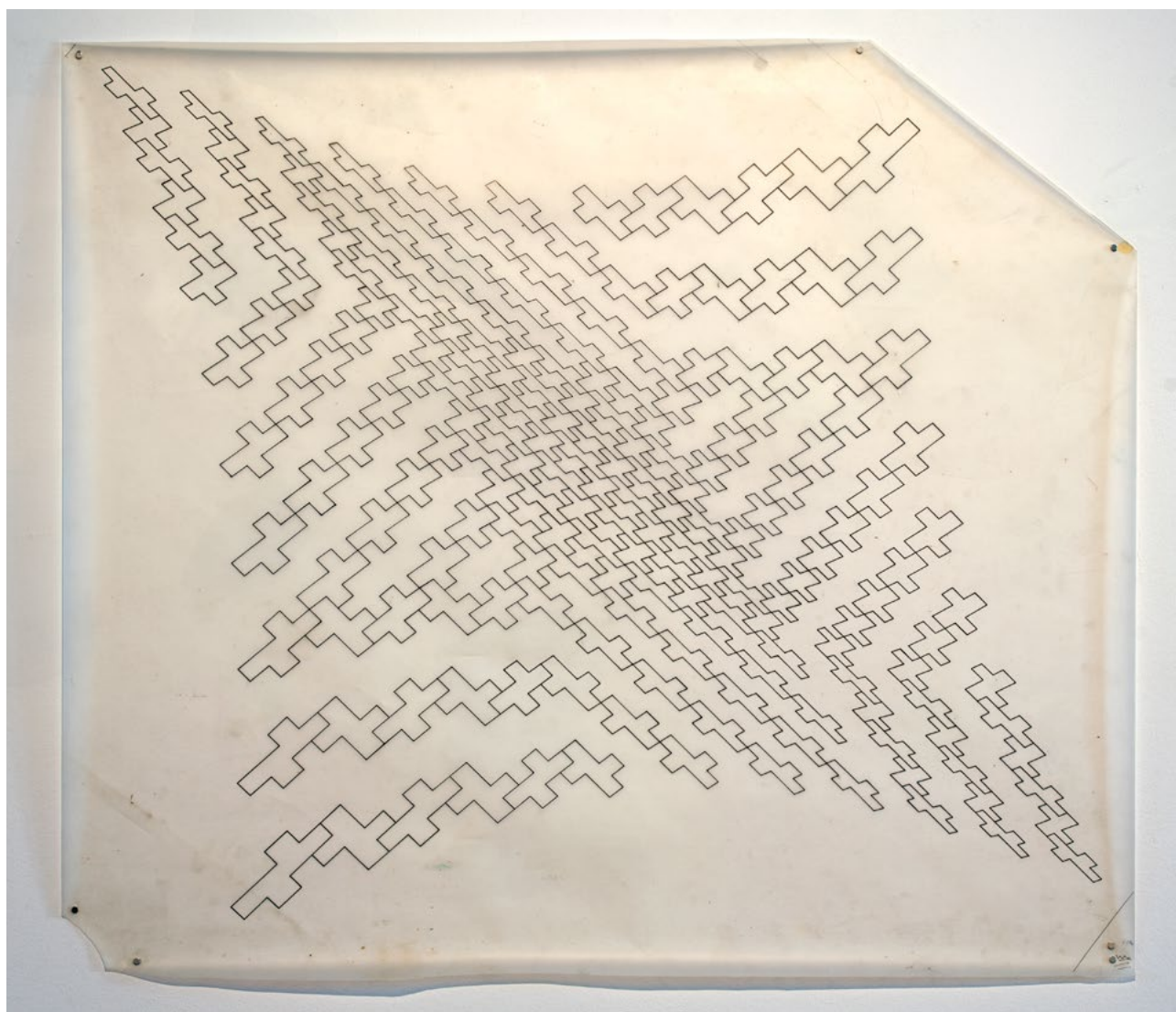

↑
SZEGEDY-MASZÁK
 Zoltán: *Gép-képek I., II., III.*, 2021, papír, tus, 3D-nyomatató, 3 db, 40×30 cm
 Fotó: Berényi Zsuzsa
 HUNGART © 2022

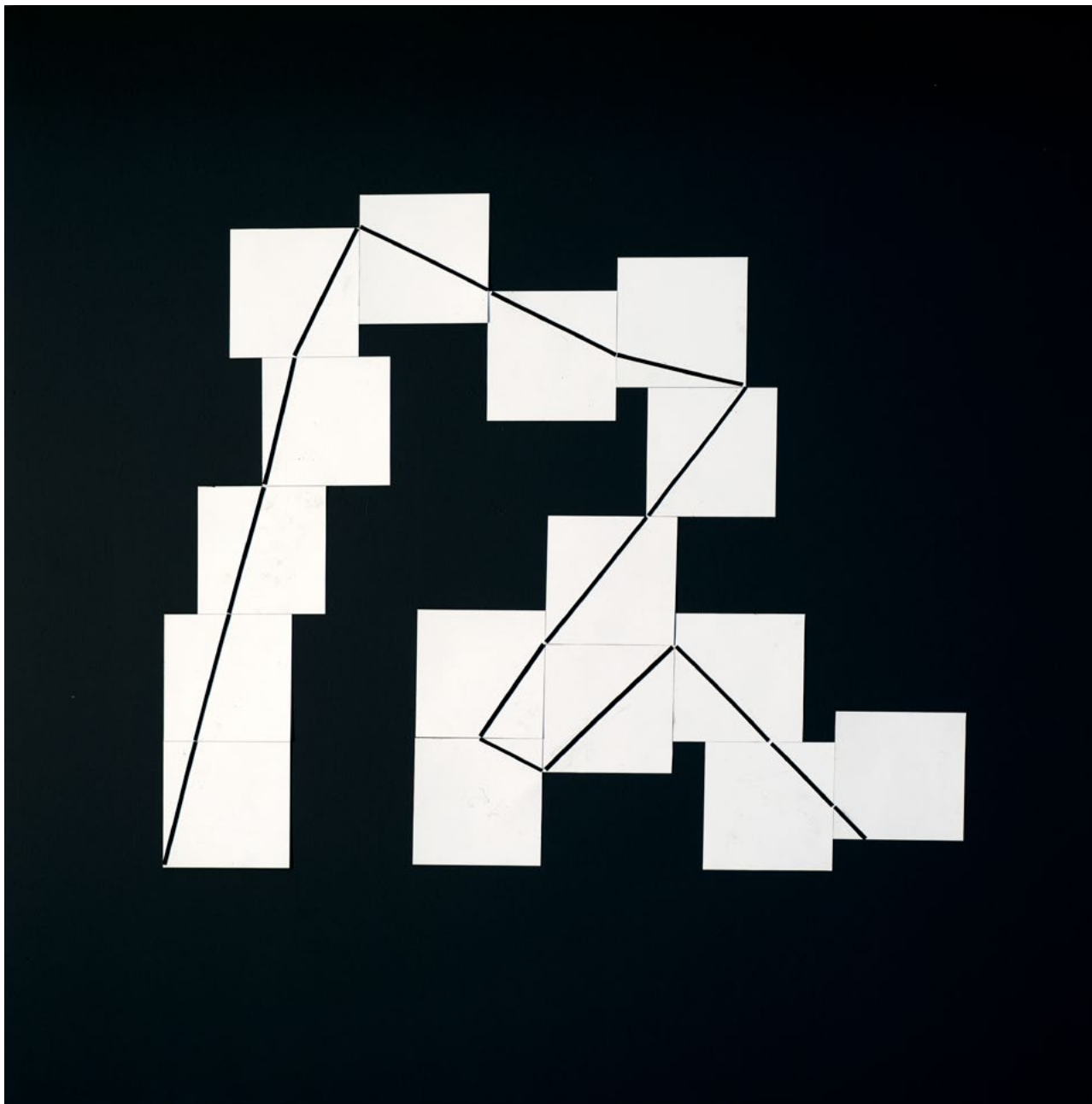
sablonját (1987). Haász István papírmunkái, mint a címük is mondja, kék, zöld, piros és grafit vonalakkal megrajzolt vázlatok. Annyira azok, hogy szükségét érezte, hogy melléjük helyezze a tervekből született kész festmények kis méretű reprodukcióját is (*Tervek I-II.*, 2016). Molnár Vera Cezanne kedvelt témájának, a Mont Saint-Victoire-nak a sziluettjét helyezte el huszonöt-ször (öt-ször egymás mellett és ötször egymás alatt) komputernyomatán. Türk Pétertől a hatalmas, a Kiscelli Múzeum templomterében felépített téglainstallációjához készült tervét, vázlatát láthatjuk. Itt kell továbbá megemlítenem, ha már az

életkor szerinti kronológia alapján indultam el, Schmal Károly gyűrt és hajtogatott felületű papíron megjelenő, szürke tónusú, erősen reduktív lapját is (*Cím nélkül*, 2020).

A középgenerációhoz tartozó művészeknek a konceptualizmus, valamint a minimal art formavilága, az elemi jelek jelentik a kiindulási alapot. A nagy méretű papírmunkát készítő Gallusz Gyöngyi azt írja a munkamódszeréről, hogy elsőként egy végtelen alapot hoz létre, apró részletekből összetevődő közeget, ami akár a világ textúrája is lehet. A *Folyamatos táj* (2005) címűn hosszan

RÁKÓCZY Gizella:
Hajlított spirál sablonja, 1984, fólia, tus, 70×90 cm
 Fotó: Berényi Zsuzsa
 HUNGART © 2022
 →

GÁYOR Tibor: *Átlós törések folyamatossága (vázlat)*, 2004, akril falapon, papír, filctoll, 70×70 cm
Fotó: Berényi Zsuzsa
HUNGART © 2022

←

futó vonalak kereszteznek piciny téglalapocskákat. Ez a térképszerű felület engem repülőgépből vagy drónokból fényképezett légi felvételekre emlékeztet. Ugyancsak alig formák és körvonalak jellemzik Haász Katalin barnás koloritú papírfelületbe karcolt, rovátkákból felépülő poétikus művét, *A napóra vonalait* (2020). A hozzá mellékelt írásából többek között megtudhatjuk, hogyan született: „Erre a kiállításra rádlival, egy görgős varróeszközzel készítettem rajzot. Időnként ezzel az eszközzel viszem át felnagyított vázlataimat a festővászonra, ezt a közties munkafázist mutatom meg most egy papíron.”

Szegedy-Maszák Zoltán egymásra rajzolt és nyomtatott köröket ábrázoló, háromdarabos, *Gép-kép* (2021) című sorozata manuális és gépi technikával készült. Jovánovics Tamás viszont szűkszavú rajzán színes vonalakat húz szorgalmasan egymás fölé. Milasovszky Lászlót az egymásra ható vonalrendszerek foglalkoztatják, bordós, pirosas darabjaikból készít örvénylő spirálalakzatokat (*Két vörös spirál*, 2013). Poétikusabb szemlélet jellemzi Poroszlai Eszter két áttetsző, lebegő legyezőformát tartalmazó munkáját (*Fókusz 2., 6.*, 2020), valamint Kútvölgyi Szabó Áron három egymásra csúsztató téglalapra rajzolt, széthasadó körformáját (*Spherical Chart*, 2020). Ez utóbbi két munka meríti ki számomra leginkább az átlagostól eltérő, érzékletesen konceptuális mű fogalmát.

A bemutatón számos, a hagyományos rajzi eszközöket helyettesítő anyagokkal és technikákkal megformált alkotást is találunk. Közülük mindenképpen meg kell említenem Tarr Hajnalka drótból, szögekből és papírtűzőkapcsokból összeálló kompozícióját (*R. I. M. F.*, 2015), Varga Éva egymás mögé helyezett, átlátszó műanyag fóliákra felvitt, erdőrészletet megörökítő, térbe kilépő fotónyomatát (*Erdő*, 2016).

Az idén állítólag újrainduló győri grafikai- és rajztriennálékon láttam régebben papírlapokból készült installációkat. A termekben több, a mennyezetről a földre leógátott, méretes papírcsíkkal találkozunk, amelyeken különböző expresszív vagy emblematikus jelek tűnnek fel (alkotóik: Claudia Maria Luening, Nagy Ágoston-Samu Bence). Néhányan pedig, így Nagy Barbara és Tibor Zsolt, a kiállítóterem falára rajzoltak.

Számos érdekes, a vonal nyomát különböző eszközökkel rögzítő művésszel találkozhatunk tehát a kiállításon Hollán Sándortól Gallov Péterig. Legtöbbjük igyekezett túllépni a klasszikus rajztechnikákon, ennek ellenére, véleményem szerint nem a meghökkentő technikák, hanem az általuk létrehozott produkció jelenthet igazi kvalitást. Összegezve, meggyőző kiállítást láthattunk Óbudán a mai kaotikus, a klasszikus kultúrákat és értékeket megkérdőjelező háborús korunkban.